

Eind november brengt de Europese Commissie haar Mededeling met opties voor het 'GLB na 2013' uit. In de Europese Unie wordt het landbouwbeleid van de lidstaten van oudsher gemeenschappelijk of gezamenlijk gevoerd – vandaar GLB of Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Nadien volgen de concrete voorstellen. Op basis van deze voorstellen zullen de Raad van Ministers én het Europese Parlement beslissingen nemen. Met het oog op dit debat hebben alerhande politieke en maatschappelijke geledingen in Europa stellingen ingenomen over de toekomst van het Europese landbouw- en plattelandsbeleid. In de aanloop naar de Mededeling van de Europese Commissie brengen wij u de belangrijkste stellingen, onder de noemer 'Het GLB na 2013 volgens ...'

Het GLB na 2013 volgens ...

- de Boerenbond
- de wereld
- de Europeanen
- de Europese boerenbond
- de Europese Commissie
- de Europese sociale partners – regio's
- het Europees Parlement
- de Raad van Ministers
- Wallonië en de buurlanden
- de Vlaamse ngo's
- de Vlaamse overheid

steun GLB ook morgen
www.steunglb.be

Het GLB na 2013 volgens de Boerenbond

De Boerenbond startte van nul om zijn standpunt over het GLB na 2013 te bepalen. Heeft Europa nood aan een sterk landbouwbeleid? Dat mag zelsprekend lijken, maar voor de publieke opinie en de politici is het dat niet altijd. Een denkoefening over het 'waarom' van het GLB helpt ook om een antwoord te geven op de vragen 'hoe' het GLB het best wordt opgezet en welke instrumenten het nodig heeft. Door duidelijk te stellen wat het GLB wil bereiken en hoe dat moet, kunnen we beter verantwoorden waarom het GLB zo'n grote hap uit het Europese budget neemt.

EUROPA

■ Pieter Verhelst (Studiedienst)
en Jacques Van Outryve

Waarom?

Wereldwijd vinden we drie doelstellingen om een landbouwbeleid te verantwoorden:

- voedselzekerheid steeds garanderen,
- inspelen op de maatschappelijke eisen en verwachtingen,
- voedsel aanbieden tegen een redelijke prijs voor de consument.

Internationale handel tussen landen die zich specialiseren in het produceren en uitvoeren van goederen die ze goedkoper kunnen produceren dan andere landen leidt tot grotere welvaart. Dat geldt ook voor voedsel. Daarom wordt ervoor gepleit om de wereldhandel – ook in landbouwproducten – vrij te maken. Maar voedsel is een strategisch goed. Landen die voedsel invoeren, stellen zich kwetsbaar op. Uitvoerende landen kunnen om politieke, economische

of strategische redenen beslissen hun uitvoer te beperken of stop te zetten. Dat leidt dan tot sterke prijsstijgingen voor de invoerende landen. Daarom kiezen veel landen ervoor om een landbouwbeleid op te zetten dat een zekere graad van zelfvoorziening opbouwt of beschermt.

De landbouw produceert niet alleen voedsel, maar ook een brede waaier van verwante of afgeleide goederen en diensten. Daarmee komt de landbouw tegemoet aan en speelt hij in op de maatschappelijk eisen en verwachtingen rond zorg voor milieu en natuur, respect voor dierenwelzijn, landschapsbeheer, plattelandsrecreatie ... Dit brengt kosten met zich mee die onvoldoende in de prijs doorgerekend kunnen worden. Daarom kiezen veel landen ervoor om een landbouwbeleid op te zetten dat deze kosten vergoedt zodat de landbouw kan blijven inspelen op de eisen en verwachtingen van de samenleving.

Maar voedsel is een strategisch goed. Landen die voedsel invoeren, stellen zich kwetsbaar op.

Het landbouwbeleid mag de voeding wel niet te duur maken. Toch is een redelijke meerprijs ten opzichte van het vrijemarktscenario te verantwoorden. Daarom kiezen heel wat landen ervoor een landbouwbeleid op te zetten waarbij de markt en de prijs hun sturende rol in belangrijke mate blijven spelen en zetten ze een stimulerend beleid op om steeds te streven naar toenemende productiviteit en verbetering van de efficiëntie.

Deze universele doelstellingen van het landbouwbeleid kunnen alleen gerealiseerd worden als men rekening houdt met de volgende twee essentiële voorwaarden.

Vraag en aanbod zijn op de landbouwmarkt zelden in evenwicht, wat zich vertaalt in sterk schommelende prijzen.

- De landbouwsector is een economische sector met specifieke eigenschappen.
- De landbouwers moeten een leefbaar inkomen kunnen realiseren.

Door de eigenheid van de landbouwsector is de boer vaak niet in staat een voldoende hoge prijs uit de markt te halen. Veel boeren staan tegenover grote, internationale leveranciers en afnemers, wat ze zwak maakt in onderhandelingen. Daarnaast is het moeilijk om de extra kosten die verbonden zijn aan de ligging of de omgeving van een landbouwbedrijf door te rekenen. Denk maar aan de extra kosten die landbouw in het verstedelijkte Vlaanderen met zich meebrengt. Een landbouwbeleid kan hier corrigerend optreden.

Daarnaast wordt de landbouwsector meer dan andere sectoren geconfronteerd met onzekerheid en instabiliteit. Vraag en aanbod zijn op de landbouwmarkt zelden in evenwicht, wat zich vertaalt in sterk schommelende prijzen. Het weer, ziekten en plagen dragen bij aan de onzekerheid en de instabiliteit. Om werkbaar te zijn en de gebruikelijke rendementen te halen kan de landbouw slechts een beperkte mate van risico en onzekerheid dragen. Het landbouwbeleid kan het risico en de onzekerheid helpen opvangen.

Tot slot kunnen we niet genoeg benadrukken dat men voedselzekerheid, met respect voor de maatschappelijke eisen, alleen kan garanderen als de landbouwers een inkomen verdienen dat de vergelijking met andere arbeidsinkomens kan doorstaan.

Hoe?

De Boerenbond schuift een mix van vier instrumenten naar voren om de doelstellingen van het landbouwbeleid te realiseren.

- Marktcorrigerende maatregelen om *meerkosten* te vertalen in een *meerprijs*.
- Directe overheidssteun als sluitstuk voor een leefbaar inkomen, naast de marktvergoeding uit de gecorrigeerde markt.
- Een stabiliserend beleid om onzekerheid en instabiliteit op te vangen.
- Een stimulerend beleid om vernieuwend en duurzaam ondernemerschap te versterken en te sturen.

1 Marktcorrigerende maatregelen

Invoerheffingen kunnen de markt afschermen tegen invoer van goedkopere producten, die onder minder strikte voorwaarden worden geproduceerd. Quota kunnen een prijsondersteunend effect hebben als de sector zich beperkt tot het produceren voor de eigen markt, die bovendien voldoende is afgeschermd van goedkopere producten van buitenaf.

Producentenorganisaties kunnen de zwakke positie van de landbouwers in de keten versterken. De bundeling van het aanbod en het zelf realiseren van toegevoegde waarde vergroten de onderhandelingsmacht en bieden de mogelijkheid om de meerwaarde in eigen handen te houden.

Centrale akkoorden laten toe om afspraken te maken doorheen de keten, waarbij rekening gehouden wordt met de eigenheid van de landbouwsector. Tot slot kunnen een kwaliteits- en promotiebeleid aanvullend een bijdrage leveren om een bijkomend deel van de meerkost uit de markt te halen.

2 Directe overheidssteun

Marktcorrigerend optreden heeft zijn grenzen, vooral omdat de prijs die de consument betaalt een belangrijk aandachtspunt is voor het beleid. Niet alle extra kosten kunnen dus vertaald worden in een meerprijs. Wat de samenleving vraagt maar de markt niet vergoedt, kan de overheid bijpassen om een leefbaar inkomen voor de boeren te verzekeren.

Elke overgang van het huidige systeem naar een alternatief systeem zal geleidelijk moeten gebeuren.

De bedrijfsstoelagerechten hebben net deze doelstelling. De historische referentie waaraan ze gekoppeld zijn, blijft in een dynamische markt wel moeilijk houdbaar. In de zoektocht naar alternatieven moet er aandacht zijn voor een zinvolle, economische invulling van de directe overheidssteun. Daar-

naast zal elke overgang van het huidige systeem naar een alternatief systeem geleidelijk moeten gebeuren.

3 Stabiliserend beleid

Exportstabilisatie door een verstandig gebruik van exportondersteuning, om concurrentieel verworven marktposities te vrijwaren van de kwalijke gevolgen van uitzonderlijke marktomstandigheden – zoals competitieve devaluaties – valt te verantwoorden. Strategisch voorraadbeheer voor basisproducten kan de instabiliteit temperen die eigen is aan de landbouwmarkten. Doelstelling is het opvangen van kwalijke prijsspieken en -dalen, door ondersteunend in te kopen bij sterke prijsdalingen en temperend te verkopen bij scherpe prijsspieken. Strategisch voorraadbeheer mag wel het fundamentele prijssignaal niet blokkeren. Het geeft aan waar overschotten of tekorten dreigen.

4 Stimulerend beleid

Het laten spelen van de gecorrigeerde markt biedt al heel wat stimulans om continu te blijven streven naar verbetering van de efficiëntie. Maar de overheid kan de noodzakelijke investeringen bijkomend versterken of gericht sturen via een sterk landbouw-investeringsfonds. Daarnaast stimuleren beheers-overeenkomsten de sector om in te spelen op maatschappelijke verwachtingen. Er is nood aan meer ruimte om te zoeken naar een effectieve en efficiënte invulling van deze maatschappelijke verwachtingen. Dit stimulerende instrument valt veruit te verkiezen boven een onmiddellijke vertaling van maatschappelijke verwachtingen in wettelijke normen die bestraffend gecontroleerd worden. Deze beide vormen van stimulerend beleid komen het best tot hun recht in het plattelandsbeleid.

Een stimulerend exportbeleid kan concurrentiële export stimuleren en waarborgen door middel van exportkredieten en -waarborgen en ondersteunen door exportpromotie en actieve exportprospectie.

Hoeveel?

Het huidige Europese landbouwbeleid gebruikt de meeste instrumenten die we hier aanhaalden. Maar hun inhoud en hun budget werden vaak sterk afgebouwd. Een heroriëntering en een budgettaire versterking zijn dus echt wel nodig. Andere instrumenten werden vrij recent opgenomen in het GLB, soms zelfs nog onder experimentele vorm. Deze instrumenten moeten in de toekomst verder uitgebouwd en dus financieel versterkt worden.

Een algemene versterking van het beschikbare budget voor het GLB dringt zich op. Enkel een evenwichtige mix van financieel sterke instrumenten kan de doelstellingen van een verantwoord en evenwichtig landbouwbeleid helemaal realiseren. Dit houdt ook in dat het landbouwbudget jaarlijks geïndexeerd wordt, om zijn slagkracht over de jaren te behouden. ■

Standpuntbepaling

Het standpunt van de Boerenbond over het GLB na 2013 wordt gedragen door de hele organisatie. Meer zelfs, de Boerenbond is op zoek gegaan naar een breed draagvlak, ook buiten de organisatie, over de politieke, maatschappelijke én landsgrenzen heen. Marc Rosiers, directeur van de Studiedienst, die het hele proces begeleidde, legt uit hoe alles in zijn werk ging.

– Hoe werd het standpunt van de Boerenbond bepaald?

“Het hele proces werd in november 2008 opgestart met de goedkeuring van een procesplanning door het Hoofdbestuur. In januari 2009 presenteerde onze Studiedienst een eerste discussienota. Dat is bijna twee jaar geleden. Overleg vond plaats in de themagroepen en de vakgroepen, waarin vertegenwoordigers van alle sectoren zetelen, en mondde uit in een visie over de doelstellingen van het GLB na 2013. Met andere woorden, het antwoord op de vraag ‘Wat willen we?’ In juni 2009 heeft het Hoofdbestuur deze visie goedgekeurd.”

– Maar ‘hoe’ willen we dat dan?

“We hebben vervolgens een toetsingskader ontwikkeld voor de beleidsinstrumenten. Denk aan de marktinstrumenten, de bedrijfsstoelagerechten, maar ook aan producentenorganisaties en de rol van de tweede pijler van het landbouwbeleid. Opnieuw waren alle geledingen van de organisatie hierbij betrokken. Dat toetsingskader, zeg maar de krijtlijnen voor het toekomstige GLB, werd in januari van dit jaar door het Hoofdbestuur goedgekeurd.”

– Ook hoeveel het mag kosten?

“Onze visie is gestructureerd rond drie vragen. Waarom? Hoe? Hoeveel? Met andere woorden: doelstellingen, instrumenten én budget.”

– Vervolgens is de Boerenbond op zoek gegaan naar partners om een breder draagvlak te vormen.

“We zijn met onze visie op stap gegaan naar de andere landbouworganisaties in ons land, naar Vlaamse en Europese overheden, naar politieke partijen en fracties in het Europees Parlement, naar zusterorganisaties in andere Europese lidstaten, naar andere maatschappelijke geledingen, naar de zogenaamde ngo's ... We hebben hiervoor onder meer dialoogdagen georganiseerd en zelfs gezamenlijke verklaringen opgesteld. Op deze manier hebben we al een breed draagvlak voor onze standpunten gecreëerd. Het werk is wel nog niet af ...” ■

www.steunglb.be of www.boerenbond.be

De Boerenbond voerde een grote publiekscampagne voor steun voor het landbouwbeleid, met de slogan en button 'Steun GLB ook morgen'. En deze winter worden er in de bedrijfs- en kringverbanden gehouden om de visie van de Boerenbond ook onder de leden verder te verspreiden. Naast onze brochure 'Landbouw 6.F, Grenzen verleggen' over de globale visie van de Boerenbond op de landbouw, werden nu twee nieuwe brochures uitgebracht: een vulgariserende brochure over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid én het Boerenbondstandpunt over een verantwoord beleid. Beide kan je downloaden van de website www.steunglb.be of www.boerenbond.be (ga naar 'publicaties' - 'speciale uitgaven'). De brochures kan je ook rechtstreeks bestellen bij de Dienst Communicatie (Agnes Robeyns, Diestsevest 40, 3000 Leuven, 016 28 63 01 of agnes.robeyns@boerenbond.be).

